

บทที่ 2

งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทางด้านนิเวศน์วิทยา เพื่อวางแผนป้องกันอาชญากรรมในเขตเมืองนั้น เป็นการศึกษาที่ค่อนข้างใหม่สำหรับผลงานทางด้านวิชาการในบ้านเมืองเรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนที่พอจะเป็นแนวทางในการศึกษาจึงมีน้อย การศึกษาในที่มีได้รวบรวมเอาทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังกล่าว ซึ่งแยกออกเป็น 5 ส่วนดังนี้คือ

1. ความหมายของนิเวศน์วิทยา
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการขยายตัวของเมือง
3. ความหมายของอาชญากรรม
4. ทฤษฎีสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม
5. ทฤษฎีทางด้านนิเวศน์วิทยาอาชญากรรม

1. ความหมายของนิเวศน์วิทยา

คำว่า "นิเวศน์วิทยา" ซึ่งแปลมาจากคำว่า Ecology นั้นนับว่าเป็นคำแปลที่มีความหมายถูกต้องใกล้เคียงกับรากศัพท์เดิมมากที่สุด ทั้งนี้เพราะคำว่า Ecology นั้น Ernest Haeckle ได้บัญญัติไว้เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2409 ว่า เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับกฎธรรมชาติ นั้นคือหมายถึง การสืบเสาะถึงความสัมพันธ์ทั้งหมดของสัตว์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต แต่ถ้าพิจารณาถึงรากศัพท์ดั้งเดิมของคำว่า Ecology แล้ว จะเห็นได้ว่ามาจากภาษากรีก 2 คำ คือ Eco มาจากคำว่า Oikos (ซึ่งแปลว่า บ้านหรือนิเวศน์) กับ logy มาจากคำว่า locos (ซึ่งแปลว่า การศึกษาถึง)

ดังนั้นโดยความหมายดั้งเดิมแล้ว นิเวศน์วิทยา หรือ Ecology จึงหมายถึง การศึกษาถึง เรื่องที่เกี่ยวกับบ้าน หรือกล่าวอย่างกว้าง ๆ ก็คือ เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมนั่นเอง ทั้งนี้ เพราะว่าวิชานิเวศน์วิทยาต้อง เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกับวิชาชีววิทยาของสิ่งมีชีวิตและเกี่ยวข้องกับ กระบวนการทางหน้าที่ของพื้นดิน มหาสมุทร และอื่น ๆ¹

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของคำว่า นิเวศน์วิทยา แตกต่างกันไปอีกมากมาย ซึ่ง ในที่นี้จะยกขึ้นมาพิจารณาเพียงบางประการเท่านั้น

ในความหมายแรก Webster's Dictionary ได้ให้คำนิยามของนิเวศน์วิทยาไว้ว่า เป็น สาขาหนึ่งของคำศัพท์ ที่เกี่ยวกับลัทธิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์วัตถุทั้งหลาย กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่แสดงออกโดยวิวัฒนาการและวงจรตามธรรมชาติ โดยพัฒนาการและโครงสร้างของชุมชน โดยการกระทำต่อกันระหว่างอินทรีย์วัตถุต่างประเภทกัน โดยการแจกแจงทางภูมิศาสตร์และการเปลี่ยนแปลง ต่าง ๆ ของประชากร

ในความหมายที่ 2 มีผู้ให้คำนิยามว่า นิเวศน์วิทยาเป็นการศึกษาถึงโครงสร้างและหน้าที่ ของธรรมชาติ และธรรมชาติในที่นี้ได้หมายความรวมถึงอินทรีย์วัตถุ กระบวนการทางหน้าที่ของสิ่ง แวดล้อมทั้งหลายของมนุษย์ชาติ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติด้วย²

ในความหมายที่ 3 มีผู้ให้คำนิยามว่า นิเวศน์วิทยาเป็นเรื่องราว (Theme) ที่เกี่ยวกับการกระทำต่อกัน (Interaction) ระหว่างอินทรีย์วัตถุกับสิ่งแวดล้อม³

¹J.W. Bews, Human Ecology (London: Oxford University Press, 1935), p.1.

²Eugenc P. Odum, Ecology (New York: Hoh, Rinehart & Winston, 1963), p.3.

³E.J. Kormandy (ed.), Reading in Ecology (Englewood: Cliffs, N.J., Prentice-Hall, Inc., 1965), p.3.

ในประการที่ 4 ได้มีผู้ให้ความหมายว่า นิเวศน์วิทยาเป็นคำของชีววิทยา ซึ่งพิจารณาพืช และสัตว์ว่าเกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยศึกษาถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และในความสัมพันธ์ของแต่ละชนิดหรือแต่ละหน่วยต่อสิ่งแวดล้อม¹

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ความหมายของนิเวศน์วิทยาได้แตกต่างไปจากความหมายดั้งเดิม กล่าวคือ มิได้จำกัดเฉพาะอยู่แต่การศึกษาที่เกี่ยวกับบ้าน สัตว์และพืชเท่านั้น แต่มีความหมายไปในทางที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย กับสภาพแวดล้อมซึ่งอาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตด้วยตนเอง หรือ อาจจะเป็นส่วนประกอบนอกเหนือจากสิ่งที่มีชีวิตรอบ ๆ มนุษย์

ขอบเขตของนิเวศน์วิทยา

ในส่วนที่เป็นขอบเขตของวิชานิเวศน์วิทยานั้น ได้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า มีขอบเขตที่ครอบคลุมวิชาการต่าง ๆ 3 สาขาด้วยกันคือ

1. พฤกษนิเวศน์วิทยา
2. สัตวนิเวศน์วิทยา
3. มนุษยนิเวศน์วิทยา

การศึกษาในที่นี้จะเป็นการศึกษาทางด้านมนุษยนิเวศน์วิทยา ซึ่งมีผู้ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นการ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ซึ่งได้รับผลกระทบกระเทือนโดยพลังของสิ่งแวดล้อม²

¹Roderick D. Mckenzie, On Human Ecology (Chicago: University of Chicago Press, 1968), p.3.

²Ibid., p.4.

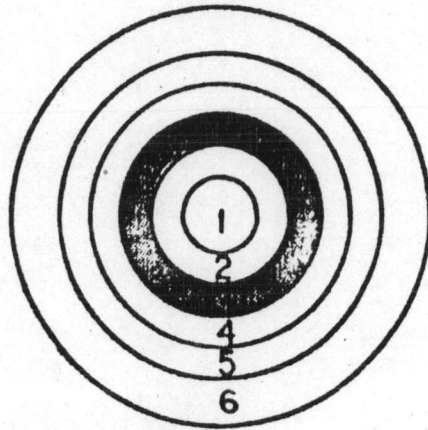
นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของคำว่า มนุษยนิเวศน์วิทยาว่า เป็นสาขาหนึ่งในวิชาทางด้านสังคมวิทยา ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อการพัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศึกษาถึงอิทธิพลของการใช้ที่ดิน การขยายตัวของประชากร ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในสิ่งที่เกี่ยวกับคุณภาพของชีวิต ศึกษานโยบายทางสังคม และการควบคุมทางสังคมที่เกี่ยวกับปัญหาและประเด็นต่าง ๆ ตามสิ่งแวดล้อม¹

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาทางด้านนิเวศน์วิทยาก็คือ การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตซึ่งอาจจะหมายถึง มนุษย์ สัตว์และพืช กับสภาพแวดล้อมซึ่งแปลความหมายได้อย่างกว้างขวาง โดยรวมเอาพื้นที่ทั้งในอากาศ บนพื้นดิน และพื้นน้ำเข้าด้วยกัน ตลอดจนรวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องบนพื้นที่เหล่านั้นด้วย

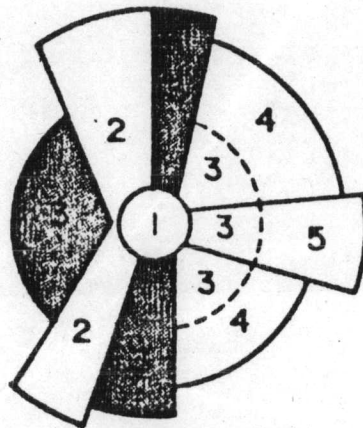
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการขยายตัวของเมือง

การศึกษาถึงสภาพการขยายตัวของเมืองได้มีการพัฒนามานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาโดยนักภูมิศาสตร์ และนักเศรษฐศาสตร์ โดยกล่าวถึงองค์ประกอบของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเขตเมืองทุกประเภทรวมกัน และสามารถสร้างทฤษฎีที่สำคัญได้ 3 ทฤษฎี ซึ่งอาจกล่าวได้ดังนี้คือ

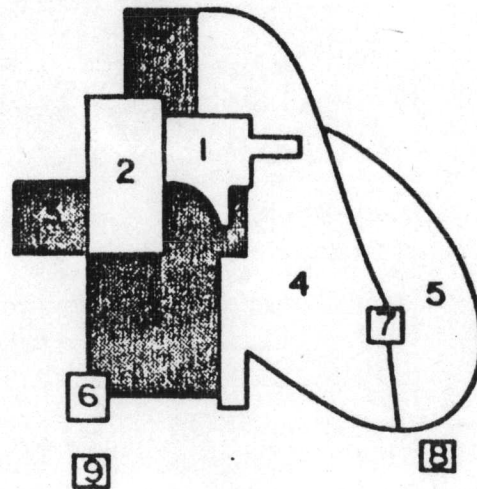
¹ ลุนทร ศิลพิพัฒน์, มนุษยนิเวศน์วิทยา พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523), หน้า 1.

CONCENTRIC THEORY

SECTOR THEORY

MULTIPLE NUCLEI THEORY

1 Central Business District	4 Medium-class Residential	7 Outlying Business District
2 Wholesale Light Manufacturing	5 High-class Residential	8 Residential Suburb
3 Low-class Residential	6 Heavy Manufacturing	9 Industrial Suburb

ที่มา: James H. Johnson, Urban Geography: An Introduction Analysis 2nd. Edition,
 (Oxford: Pergamon Press, 1975), pp. 170-173.

1. Concentric Zone Theory ทฤษฎีดังกล่าวตั้งขึ้นโดย Ernest W. Burgess ในปี ค.ศ. 1952 ซึ่งถือว่า เมืองมีลักษณะการขยายตัวเป็นวงกลมหรือส่วนของวงกลมออกจากศูนย์กลางของเมืองโดยใช้ตัวอย่างการศึกษาจากเมืองชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา แนวความคิดดังกล่าวกำหนดให้ จุดศูนย์กลางของเมืองเป็นย่านธุรกิจกลาง (Central Business District) ซึ่งถือว่าเป็นแกนกลางของเมือง ถัดออกมาเป็นลุ่มที่เรียกว่า Transition Zone ซึ่งเป็นลุ่มที่ผสมระหว่างย่านธุรกิจกลางและย่านพักอาศัยของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งมักเรียกว่า เขตผ่าน หรือเขตเสื่อมโทรม ถัดออกมาจาก Transition Zone จะเป็นย่านพักอาศัยของชนชั้นกลางที่ได้อพยพออกไปเพื่อให้พ้นสิ่งรบกวน และเพื่อหาที่อยู่ที่ดีกว่าเก่า รอบนอกออกไปจะเป็นเขตที่เรียกว่า Commuter's ซึ่งเป็นย่านพักอาศัยของชนที่มีฐานะดีและบางส่วนจะกลายเป็นพื้นที่ชานเมือง คนเหล่านี้มักทำงานอยู่ในใจกลางเมืองจึงต้องมีการเดินทางเข้าออกอยู่เป็นประจำ¹

เขตต่าง ๆ เหล่านี้มีการล่งล้ำเข้าไปอยู่ในเขตอื่น ๆ อยู่เสมอ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตแต่ละเขตจะมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป แนวความคิดโดยสรุปของทฤษฎีดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของเมืองไม่ว่าจะเป็นการสร้างหรือการขยายเขตของเมืองต่าง ๆ โดยอาศัยการขยายรัศมีของตัวเองออกจากย่านศูนย์กลางธุรกิจ

2. Sector Theory นักสังคมวิทยาชื่อ Homer Hoyt ได้สร้างทฤษฎีนี้ขึ้นในปี ค.ศ. 1969 โดยแบ่งเมืองออกเป็นลุ่ม (Sector) ในแต่ละลุ่มต่าง ๆ ของเมืองประกอบด้วยกิจกรรมและประชากรในลุ่มต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องแบ่งเป็นรูปร่างกลมซ้อนกันเสมอไป กล่าวคือ บริเวณย่านอุตสาหกรรม ไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นโดยรอบศูนย์กลางเมือง แต่อาจขยายตัวโดยอาศัยทางรถไฟเป็นแนว หรือลุ่มต่าง ๆ อาจมีศูนย์กลางของเมือง แล้วขยายไปตามแนวยาวออกสู่ชานเมือง²

¹James H. Johnson, Urban Geography: An Introductory Analysis, 2nd ed. (Oxford: Pergamon Press, 1975), pp.170-172.

²Ray M. Northam, Urban Geography (New York: John Wiley and Sons, 1975), pp.189-190.

ดังนั้นส่วนต่าง ๆ ของเมืองตาม Sector Theory ของ Hoyt นี้ ทำให้ส่วนต่าง ๆ ของเมืองขยายออกไปมีลักษณะคล้ายใบพัดของพัดลม หรือเป็นรูปรีนั่นเอง

3. Multiple Nuclei Theory ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นโดย Harris และ Ullman ซึ่งมีแนวความคิดที่ว่า ศูนย์กลางของเมืองใหญ่ ๆ นั้นมิได้เกิดขึ้นมาจากที่เพียงแห่งเดียว กล่าวคือ เมืองใหญ่ ๆ นั้นมิได้ขยายตัวขึ้นโดยรอบอาณาบริเวณศูนย์กลางเมืองหรือย่านธุรกิจกลางแต่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากแต่ขยายตัวโดยรอบบริเวณศูนย์กลางหลาย ๆ แห่งซึ่งอยู่ในเมืองนั้น¹

อย่างไรก็ตามเมื่อนำเอาทฤษฎีทั้ง 3 แบบดังกล่าวข้างต้นมาเปรียบเทียบกับรูปแบบการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร จะเห็นว่าทฤษฎีหลายศูนย์กลางนั้น สามารถแสดงให้เห็นถึงลักษณะการขยายตัวของกรุงเทพมหานครโดยส่วนรวมได้อย่างชัดเจนพอสมควร ทั้งนี้เพราะในสภาพปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างขาดการควบคุมที่ถูกต้องตามหลักวิชาการทางด้านผังเมือง ศูนย์กลางใหม่ที่เกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมที่หลากหลายออกไปจึงเกิดขึ้นมากมายเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองและทำหน้าที่ทางด้านบริการแก่เมือง ศูนย์กลางดังกล่าว ได้แก่ บริเวณย่านสีลม พัฒพงษ์ ราชประสงค์ ประตูน้ํา ลาดพร้าว สะพานใหม่ บางกะปิ คลองตัน พระโขนง คลองเตย วงเวียนใหญ่ และบางแค เป็นต้น

3. ความหมายของอาชญากรรม

อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่เป็นประจำในสังคมตั้งแต่ในสมัยโบราณเท่าที่ปรากฏเป็นหลักฐาน อาชญากรรมคือ อาการที่แสดงถึงความไม่สมบูรณ์ (Imperfections) และความบกพร่อง (Deficiencies) ของระเบียบสังคม ถึงแม้ว่าอาชญากรรมจะไม่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม แต่อาชญากรรมก็มีบทบาทที่สำคัญต่อสังคม กล่าวคือ

¹Ibid., pp.191-192.

1. อาชญากรรมเป็นเครื่องกำหนดขั้นของสังคม อย่างน้อยก็เป็น การแยกขั้นขึ้น ระหว่าง "คนดี" และ "คนร้าย" ออกจากกัน อาชญากรรมจึงเป็นปัจจัยหนึ่ง ของสังคมซึ่งไม่ล่ามารถ จะปราบปรามให้สงบราบคาบได้ จะทำได้ก็เพียงแต่ควบคุมอาชญากรรมให้อยู่ในขอบเขตที่จำกัด มิให้ แพร่กระจายออกไป อันจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อสังคมมากยิ่งขึ้นเท่านั้น¹

2. ผลของการประกอบอาชญากรรมก่อให้เกิดอาชญากร คือ ผู้ที่ประกอบอาชญากรรม และผลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมการเกิดขึ้น การแก้ ปัญหา ตลอดจนการแก้ไขผู้กระทำความผิดในการประกอบอาชญากรรม ดังเช่น ตำรวจ กระบวนการ ยุติธรรม ราชทัณฑ์ ตลอดจนองค์กรทางด้านเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องโทษ ดังนี้ เป็นต้น²

ส่วนความหมายของอาชญากรรมนั้น ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 คำว่า "อาชญา" หมายถึง อำนาจ โทษ ซึ่งมักใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ เช่น พระราชอาชญา เป็นต้น ส่วนคำว่า "กรรม" หมายถึงการกระทำ การกระทำที่สนองผลร้าย ซึ่งทำไว้ แต่ปางก่อน ดังนั้นคำว่า "อาชญากรรม" จึงควรให้คำจำกัดความว่า เป็นปรากฏการณ์หนึ่งทางสังคม ที่เกิดขึ้น โดยการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้น ๆ กฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้าม และถือว่าเป็น ความผิด ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการลงโทษ

สำหรับในภาษาอังกฤษนั้น คำว่า "Crime" มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า "Crimen" หรือ "Criminis" ซึ่งความหมายดั้งเดิมหมายถึง การตัดสิน คำพิพากษา การสืบถาม การลงโทษ ต่อมาความหมายได้เปลี่ยนแปลงไป โดยหมายถึง ความผิด หรือการร้องทุกข์จากความผิด และถ้า พิจารณาคำว่า "Crimen" จากภาษากรีกซึ่งมาจากคำว่า "Krimo" แล้ว จะหมายถึง การเสียดแทง ผิดแยกแตกต่าง ตัดสิน

¹ อรัญ สุวรรณบุปผา, หลักอาชญาวิทยา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 19.

² เรื่องเดียวกัน.

เมื่อพิจารณาความหมายของคำแล้ว จะเห็นได้ว่า คำว่า อาชญากรรมในภาษาไทย ได้หมายความรวมถึง การกระทำและความประพฤตินี้ถือว่าเป็นความผิด และผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ส่วนคำว่า "Crime" ในภาษาอังกฤษนั้น มิได้เน้นถึงความหมายและขอบเขตของการกระทำหรือความประพฤตินี้ไม่พึงปรารถนาของคนในสังคมไว้ โดยเหตุนี้ความประพฤตินี้ของบุคคลใด ๆ ก็ตาม จะเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับของสังคมน่าจะขึ้นอยู่กับความคิดคำนึงของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ นั้นเอง

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า คำว่า "อาชญากรรม" นี้อาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 ประการ ซึ่งอาจกล่าวได้โดยสรุปดังนี้คือ

1. ทางด้านกฎหมาย (Legal Approach) ซึ่งอาจให้คำนิยามของอาชญากรรมได้ว่า เป็นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือขัดกับกฎหมายที่วางไว้ และผู้ที่กระทำผิดนั้นจะต้องได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ดังประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2500 มาตรา 2 ได้บัญญัติไว้ว่า "บุคคลจะต้องได้รับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย"

2. ทางด้านสังคม (Sociological Approach) ในส่วนนี้ได้พึงสังเกตถึงความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับสังคมเป็นหลัก และพิจารณาว่า การกระทำที่ฝ่าฝืนหรือขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร มีอะไรเป็นปัจจัยที่มีส่วนทำให้บุคคลนั้น ไม่สามารถปรับปรุงหรือปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกฎหมาย ซึ่งเป็นมาตรฐานอย่างหนึ่งของสังคม

007432

4. ทฤษฎีสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมโดยทั่วไป

การศึกษาวิจัยถึงสาเหตุแห่งอาชญากรรมได้มีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 โดยมี Lombroso Garofalo and Ferri เป็นผู้เริ่มศึกษาลำเหตุอาชญากรรมจากสภาพความบกพร่องทางด้านกายภาพและการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ ต่อมาเมื่อมีการศึกษาทางด้านสังคมวิทยาได้ขยายกว้างขวางออกไป นักสังคมวิทยาผู้ติดตามผลงานของ Durkeim ได้ให้ความสนใจต่อสาเหตุแห่งอาชญากรรมในแง่สังคมวิทยา และพร้อม ๆ กันนี้ทฤษฎีทางด้านจิตวิเคราะห์ของ Freud ก็ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการ

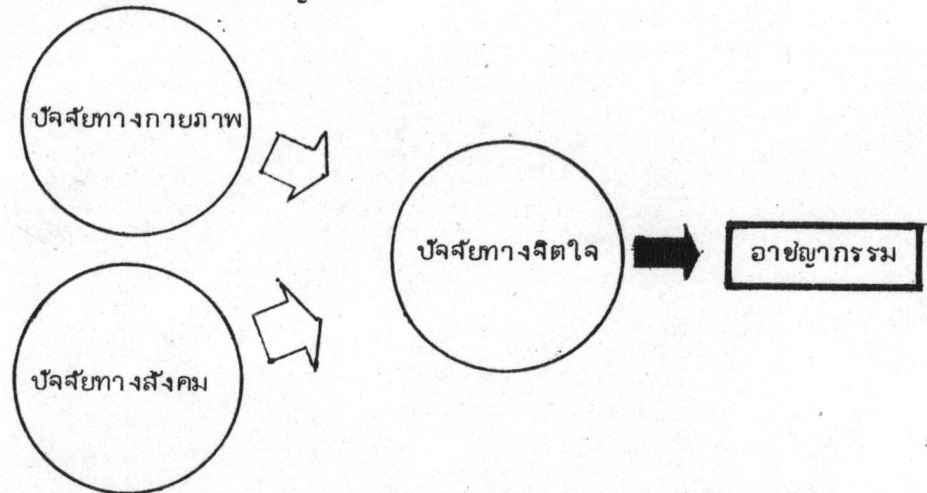
วิเคราะห์สาเหตุแห่งอาชญากรรมอีกสาขาหนึ่ง นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา จึงได้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า สาเหตุแห่งอาชญากรรมมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องผสมผสานกันอยู่ 3 ประการคือ

1. ปัจจัยทางด้านกายภาพ
2. ปัจจัยทางด้านสังคม
3. ปัจจัยทางด้านจิตใจ

Professor Hermann Mannheim นักอาชญาวิทยา ชาวอังกฤษ ได้กล่าวอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวไว้ดังนี้คือ

ปัจจัยทางกายภาพจะมีส่วนผลักดันให้เกิดอาชญากรรมเช่นเดียวกับปัจจัยทางด้านสังคมก็ต่อเมื่อปัจจัยดังกล่าวนี้ผ่านตัวแปลงสภาพ คือ ปัจจัยทางด้านจิตใจ ซึ่งสามารถพิจารณาจากแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงการเกิดอาชญากรรม

จากแผนภูมิดังกล่าว สภาพจิตของบุคคลเปรียบเสมือนตัวแปลงสภาพที่สำคัญซึ่งเพราะสภาพเพียงปัจจัยทางด้านกายภาพ หรือปัจจัยทางด้านสังคมในสภาพที่โดดเดี่ยว คือ ยังไม่ผ่านตัวแปลงสภาพหรือปัจจัยทางด้านจิตใจย่อมไม่ก่อให้เกิดอาชญากรรม แต่ถ้าเมื่อใดปัจจัยทางด้านสังคมและกายภาพมีอิทธิพลเหนือปัจจัยทางด้านจิตใจเสียแล้ว การเปลี่ยนแปลงของบุคคลแม้แต่เพียงเล็กน้อย ก็อาจมีส่วนผลักดันให้ปัจจัยต่าง ๆ มีอิทธิพลที่จะนำไปสู่สภาพพออาชญากรรมได้ ในที่นี้จึงถือว่าสภาพจิตมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะปัจจัยทางด้านจิตใจแต่เพียงอย่างเดียว ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงก็อาจนำไปสู่

สภาพอาชญากรรมได้เช่นเดียวกัน ไม่ว่าปัจจัยทางสังคมและกายภาพจะมีอิทธิพลอยู่หรือไม่ก็ตาม
ซึ่งในกรณีนี้อาจได้แก่ อาชญากรรมที่ตกอยู่ในสภาพที่เป็นโรคจิต เป็นต้น

นอกจากนั้น E.H. Sutherland ได้กล่าวถึงข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมไว้ในหนังสือ Principle of Criminology โดยเรียกทฤษฎีนี้ว่า Differential Association ซึ่งมีหลักการว่า การที่คนเราประพฤติเช่นนั้นก็เพราะอิทธิพลของปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Factors) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอาชญากรรม โดยได้กล่าวสรุปไว้ว่า

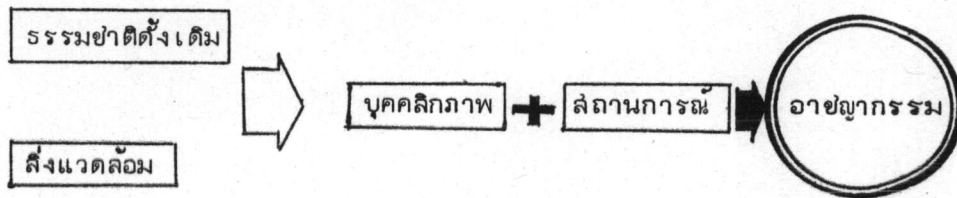
1. อาชญากรรมมิได้เกิดขึ้นเอง แต่เป็นสิ่งที่เรียนรู้ขึ้น
2. การเรียนรู้นี้หมายถึง เรียนรู้รวมทั้งทางด้านวิธีการและทัศนคติ
3. หน่วยสังคมเบื้องต้นเป็นมูลฐานสำคัญในการที่คนเราจะได้เรียนรู้การประกอบอาชญากรรม หน่วยสังคมเบื้องต้นเหล่านี้ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน เป็นต้น
4. การที่คนเรากลายเป็นอาชญากรรม เพราะความรู้สึกในด้านที่โน้มเอียงไปในทางฝ่าฝืนกฎหมาย มีอยู่เหนือกว่าความรู้สึกว่าควรปฏิบัติตามกฎหมาย
5. ความรุนแรง อันตบความสำคัญ และความยาวนานของระยะเวลาที่มีสิ่งยั่วยุ เครื่องวิจฉยถึงปฏิกิริยาของการที่จะแสดงออกไปในทางอาชญากรรม

ทฤษฎีนี้อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า คำกล่าวของชาร์ลเรอร์แอสแตนต์ นั้นมีความเห็นว่า การที่คนเราประกอบอาชญากรรมนั้น ๆ ก็เพราะเราได้เรียนรู้ทั้งในทางทัศนคติ ให้เห็นว่า การประกอบอาชญากรรมไม่ใช่เป็นของผิดหรือความชั่วแต่อย่างใด และในขณะที่เดียวกันยังได้เรียนรู้ถึงวิธีการในการประกอบอาชญากรรมด้วย การเรียนรู้ดังกล่าวเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์ โดยเรียนรู้จากสังคมที่ล้อมรอบตัว แต่แนวความคิดดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์ในการที่จะนำมาอธิบายถึงสาเหตุของอาชญากรรมบางประเภทได้ เช่น อาชญากรรมอาชีพ อาชญากรรมที่กระทำความผิดเป็นนิสัย เป็นต้น แต่มิได้ว่าแนวความคิดนี้เป็น การวางพื้นฐานเพื่อความก้าวหน้าของวิชาการทางด้านอาชญาวิทยาอีกก้าวหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงอิทธิพลที่สำคัญของสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจสามารถผลักดันให้บุคคลกระทำความผิด แม้ว่าจะไม่ถือเป็นสาเหตุเดียวที่ทำให้เกิดการประกอบอาชญากรรมขึ้นก็ตาม อิทธิพล

ของสิ่งแวดล้อมมีอำนาจเหนือมนุษย์เรา โดยจะค่อย ๆ ซึมซาบเข้าไปในตัวบุคคลทีละน้อย ๆ โดยใช้ระยะเวลาที่นานพอสมควร เพื่อเปลี่ยนลักษณะจิตใจ อารมณ์และทัศนคติ ซึ่งรวมเรียกว่า "บุคคลิกภาพ" ของผู้นั้นให้มีแนวโน้มไปสู่การประกอบอาชีพกรรมได้ง่าย ซึ่งหากโอกาสและสถานการณ์เอื้ออำนวยแล้ว บุคคลนั้นก็จะประกอบอาชีพกรรมทันที ดังแผนภูมิ¹

แผนภูมิที่ 3 แสดงการเกิดอาชีพกรรม

อย่างไรก็ตาม การที่จะหาสาเหตุของอาชีพกรรมที่ถูกต้องอย่างแท้จริงนั้น เป็นเรื่องที่ยากที่จะสรุปให้เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวลงไป เพราะการที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำความผิดขั้นนั้น มิใช่เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนมากมักจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ ประกอบกัน และผลักดันให้มีการประกอบอาชีพกรรมขึ้น และจากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องของสาเหตุของอาชีพกรรมในปัจจุบัน ซึ่งยังไม่อาจหาข้อสรุปถึง "สาเหตุ" หรือ "มูลเหตุ" ที่แท้จริง แม้คนส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่เป็นการตอบอย่างเด็ดขาดและสิ้นลู่ดับปัญหาลงไปแล้วก็ตาม แต่นักอาชีววิทยาและนักสังคมวิทยาได้พยายามหลีกเลี่ยงไม่ใช้คำว่า สาเหตุ (Cause) แต่หันไปใช้คำว่า (Factor) อันมีส่วนสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพกรรมแทน

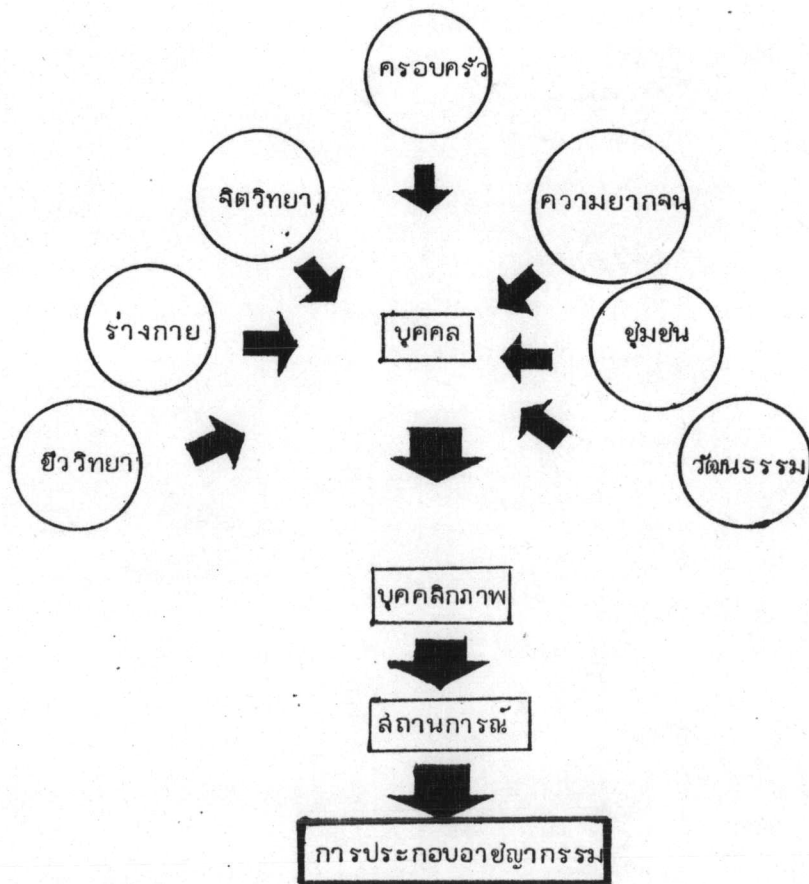
ดังนั้นจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าได้มีการสรุปถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ผลโน้มน้าวให้เกิดการประกอบอาชีพกรรมซึ่งมีอยู่มากมาย แต่อาจแยกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 7 ประเภทดังนี้คือ

¹ สุวิทย์ นิ่มน้อย, เตชะ ศิริเจริญและอัญญาภัค ปาณิกบุตร, อาชีววิทยาและทัศนวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนศึกษา), หน้า 15-16.

1. ปัจจัยในทางชีววิทยา (Biological Factors)
2. ปัจจัยในทางร่างกาย (Physiological Factors)
3. ปัจจัยในทางจิตวิทยา (Psychological Factors)
4. ปัจจัยในทางครอบครัว (Family Factors)
5. ปัจจัยเกี่ยวกับความยากจน (Poverty Factors)
6. ปัจจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Cultural Factors)
7. ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน (Community Factors)

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถกล่าวโดยสรุปถึงลักษณะโดยทั่วไป เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจเบื้องต้นในเรื่องของอาชญากรรมซึ่งแยกกล่าวในแต่ละส่วนได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 แสดงการเกิดอาชญากรรม

ปัจจัยในทางชีววิทยาอันมีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

ปัจจัยในทางชีววิทยาที่มีการศึกษาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรมนั้น มีนักวิชาการได้ให้ความสนใจมาตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 17 ซึ่งอาจกล่าวได้ดังนี้

1. การศึกษาลักษณะนิสัยของบุคคล โดยพิจารณาจากกระโหลกศีรษะ จากการศึกษาของ Gall ล่วงไปได้ว่า ลักษณะของกระโหลกศีรษะที่แตกต่างกัน บ่อมแสดงถึงโครงสร้างของสมองด้วย อันมีส่วนสัมพันธ์กับบุคคลิกภาพและอารมณ์ การสังเกตกระโหลกศีรษะจึงสามารถทำนายลักษณะนิสัยได้ เช่น ถ้ากระโหลกศีรษะผิดปกติ จะเป็นลักษณะของคนห่วยโหมย หรือผู้ที่ชอบเล่นสุราจนเป็นนิสัย เป็นต้น¹
2. ทฤษฎีของลอมโบรโซ่ ทฤษฎีนี้ได้พยายามชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมของอาชญากรเป็นมรดกตกทอดทางกายภาพและจิตใจ ซึ่งอาชญากรได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และสามารถถ่ายทอดต่อไปยังลูกหลานได้
3. ทฤษฎีของฮูทิม งานของ Ernest Hocton ได้วางแนวคิดไว้หลังจากการศึกษามา นานถึง 13 ปี โดยได้เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1939 โดยการเปรียบเทียบลักษณะของกลุ่มนักโทษประมาณ 1,000 คน และข้าราชการจำนวนหนึ่ง และสรุปออกมาว่า พฤติกรรมทางอาชญากรรมเป็นผลโดยตรงของความบกพร่องทางชีววิทยา

นอกจากนี้ยังมีงานของนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อที่เกี่ยวกับอาชญากรรม ปัญหาฝาแฝดกับอาชญากรรม เหล่านี้เป็นต้น การศึกษาในทางด้านชีววิทยานี้ ในปัจจุบันได้มีผู้ที่แสดงแนวความคิดที่แตกต่างกันออกไปอย่างมากมาย ซึ่งอาจมีส่วนที่คัดค้านหรือสนับสนุนแนวทฤษฎีเก่า ๆ ก็อาจเป็นไปได้

¹Marvin E. Wolfgang, "Cesare Lombroso." in Pioneer in Criminology (London: Hermann Mannheim, Sevens & Sons, 1960) p.180.

ปัจจัยในทางร่างกายอันมีผลเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

แนวความคิดดังกล่าว พิจารณาว่าการทำงานของระบบประสาท ต่อมต่าง ๆ ในร่างกาย ที่ผิดปกติ เช่น บกพร่อง น้อยหรือมากเกินไป หรือไม่ทำหน้าที่เลย ปริมาณสารเคมีซึ่งจำเป็นแก่เซลล์ต่าง ๆ ของร่างกาย อารมณ์ หรือจิตใจ ก็อาจเกิดผิดปกติขึ้น ตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีรูปร่างแคระแกร็น หรือร่างกายใหญ่โตผิดปกติ หรือคนที่มีรูปร่างเป็นเพศชาย แต่มีจิตใจคล้ายเพศหญิง หรือในทำนองกลับกัน เป็นต้น นอกจากนี้คนที่มีรูปร่างผิดปกติ (Physical Handicaps) จะมีความรู้สึกที่ว่าตนเองมีปมด้อย ตลอดจนการใช้พลังงานเกิน (Excess Energy) ของกลุ่มวัยรุ่นอันมีผลเนื่องมาจากการเติบโตของร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการระบายกำลังส่วนนี้ออกไป สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในร่างกายของบุคคลบางคน คนที่มีปมด้อยในเรื่องต่าง ๆ ก็จะได้รับความรู้สึกที่หวาดระแวง เกือบดั่งลม ไม่ไว้วางใจคนแปลกหน้า หรือการรวมกลุ่มของวัยรุ่นที่ต้องการการปลดปล่อย ซึ่งความเด่นของกลุ่มปรากฏการณ์เหล่านี้ถ้าเป็นไปในทางที่ดี จะเป็นการช่วยเสริมสร้างสังคมให้ก้าวหน้า แต่นักอาชญาวิทยายังมีความเชื่อว่า ปัจจัยเหล่านี้ อาจถูกแสดงออกมาในลักษณะที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งได้แก่ การประกอบอาชญากรรมนั่นเอง

ในต่างประเทศได้มีการศึกษาเรื่องดังกล่าวมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดของเด็ก ดังจะเห็นได้จากงานของ ไชริล เบิร์ท ซึ่งได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพของเด็กที่กระทำผิด พบว่า กลุ่มเด็กที่เจ็บป่วยด้วยโรคภัยไข้เจ็บประเภทต่าง ๆ กระทำผิดมากกว่าเด็กที่มิได้เจ็บป่วย ลักษณะดังกล่าว น่าจะเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่า ความบกพร่องในทางสุขภาพของเด็ก ย่อมแสดงถึงการอบรมเลี้ยงดูที่ขาดความเอาใจใส่ ซึ่งอาจนำไปสู่การเป็นอาชญากรได้ในที่สุด

นอกจากนี้ยังมีงานของ เชลดอน และอีรินอรักลูค (Sheldon and Eleanor Glueck) ซึ่งได้สรุปเป็นแนวความคิดหลังจากตรวจสุขภาพของเด็กที่กระทำผิด 500 คน กับเด็กที่ไม่ได้กระทำผิด ในจำนวนเท่ากันอย่างละเอียด พบว่า องค์ประกอบทางสุขภาพวิทยานั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อทัศนคติ แรงบันดาลใจและแนวโน้มทางพฤติกรรมที่จะประกอบอาชญากรรมน้อยกว่าองค์ประกอบทางด้านสังคม ครอบครัวและจิตวิทยา¹

¹Richard R. Korn and Lolyd W. McCorkle, Coriminal and Penology

การศึกษาดังกล่าวแม้ว่าจะมีผลสรุปที่ต่างกัน แต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึง ความก้าวหน้า ทางด้านการศึกษาวิชาอาชญาวิทยา ในเรื่องความพยายามในการหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม ซึ่ง จะต้องมีการศึกษากันไป

ปัจจัยทางจิตวิทยาอันมีส่วนสัมพันธ์กับอาชญากรรม

จากการที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอดลักษณะกรรมพันธุ์จากบรรพบุรุษ และมีระบบต่าง ๆ ที่ ทำงานประสานทั่วร่างกายอย่างซับซ้อนและมีกรรมวิธี (Process) โดยเฉพาะของตัวเอง เช่น มนุษย์ มีสัญชาตญาณ ความรู้สึก หักคั่นคิด ความผิดพลาด ความขัดกัน และความคิด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ประสานงาน อย่างมีระบบและมีการตัดสินใจเลือกกระทำแล้วในบางโอกาสอาจก่อให้เกิดการประกอบอาชญากรรมได้ แม้ว่าคนเหล่านั้นจะมีจิตปกติก็ตาม

แต่สำหรับบุคคลที่มีจิตใจผิดปกติ (Mental Abnormality) การประกอบอาชญากรรมมัก มีส่วนสัมพันธ์กับจิตใจที่ผิดปกติด้วย อาชญากรรมเหล่านี้สามารถเข้าใจถึงมูลเหตุจูงใจในการกระทำ ความผิดได้ เช่น ความต้องการแพทย์จากการโรครวม การประทุษร้ายต่อชีวิต เนื่องจากความกดดัน ทางด้านอารมณ์ เช่น ความโกรธ กังวล หึงหวง เป็นต้น นอกจากนี้ อาจมีมูลเหตุจูงใจอย่างอื่นที่ฝังลึก อยู่ในจิตใจ และอารมณ์ของผู้ที่ประกอบอาชญากรรมนั้น ๆ ซึ่งจะเห็นได้จากอาชญากรรมที่เขาประกอบ ขึ้นนั้นมิใช่เพื่อสนองความต้องการทางด้านทรัพย์สินเงินทอง ความหุนหัน พุ่มเพื่อย แต่เป็นเพียงการ ระบายความกดดันที่อยู่ในจิตใจ เมื่อมีการกระทำออกไปแล้วจะมีความรู้สึกผ่อนคลายในด้านจิตใจและ อารมณ์ไปเป็นการชั่วคราว ดังนี้ เป็นต้น

ในส่วนที่เป็นจิตผิดปกติหรือบกพร่องนี้อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้คือ

1. โรคประสาท (Psychoneuroses) โรคนี้มีอาการต่าง ๆ กันหลายอย่าง เช่น ภาวะนอนกระวายเป็นหวาดกลัว หวาดผวาอันเกิดจากความขัดกัน และความรู้สึกที่ตนเอง ต่ำต้อยน้อยกว่าคนอื่น ๆ ใจน้อย โกรธง่าย มีอะไรกระทบกระเทือนเพียงเล็กน้อย ก็โกรธ มีปฏิกิริยารุนแรงและมีความรู้สึกว่าจะต้องป้องกันตัวเองรุนแรงผิดปกติ เป็นต้น

2. ไซโคซิส (Psychoses) เป็นโรคจิตที่มีความร้ายแรงและกระทบกระเทือนถึงบุคลิกภาพของผู้ป่วยมากที่สุด ผู้ป่วยจะแยกตัวเองออกจากสังคมโดยสิ้นเชิง ความรู้สึกที่ถูกต้องออกจากสิ่งแวดล้อมโดยเด็ดขาด ไม่เข้าใจเหตุผลมักทำสิ่งที่เป็นอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่น ถือเป็นโรคจิตชนิดที่มีอาการคลั่งและเกิดอันตราย อาการของโรคนี้อาจไม่เป็นอยู่ตลอดเวลา แต่อาจเกิดสลับกับเวลาที่พอจะรู้สึกได้และมีความรุนแรงหลายขั้นต่างกัน
3. ไซโคพาท (Psychopathic Personality) ผู้ที่เป็นโรคนี้จะมีจิตใจและความรู้สึกเป็นศัตรูต่อสังคม (Anti Social) ไม่ยอมประพฤติตัวอยู่ในกรอบหรือข้อกำหนดของสังคม ตรงกันข้ามมักสับสนพยายามฝ่าฝืน ไม่สามารถที่จะปรับปรุงตัวให้เข้ากับความเป็นอยู่ของสังคม ในแง่ของอาชญากรรม ผู้ป่วยไซโคพาท อาจประกอบอาชญากรรมต่าง ๆ ได้หลายอย่างไม่ว่าต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน หรือเหตุอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้ป่วยโรคนี้จะต้องประกอบอาชญากรรมทุกคน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับของความรุนแรงว่ามากน้อยกว่ากันเพียงใด

ปัจจัยทางด้านครอบครัวอันมีส่วนสัมพันธ์กับอาชญากรรม

การศึกษาถึงสภาพครอบครัวกับอาชญากรรม ส่วนใหญ่จะพุ่งเล็งไปในครอบครัวที่มีความบกพร่องมากกว่าครอบครัวที่สมบูรณ์ Sheldon and Eleanor Glueck ได้ให้ความหมายของครอบครัวที่บกพร่อง ว่าหมายถึงการขาดความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เด็กขาดผู้อบรมและให้คำแนะนำ เด็กไม่รู้จักใช้เวลาว่าง ขาดสันติภาพ และขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในครอบครัว¹

¹Sheldon and Eleanor Glueck, Unraveling Juvenile Delinquency (Harvard University Press, Massachusetts ¹th. Pointing, 1964) p.115.

นอกจากนี้ลักษณะครอบครัวที่ประสบกับปัญหาต่าง ๆ และสภาพบ้านแตกย่อมเป็นผลให้เด็กกระทำความผิดยิ่งกว่าสภาพครอบครัวปกติ¹ และจากการศึกษาถึงผลของโทษจำคุกที่มีต่อบุตรผู้ต้องขังในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2515 พบว่า บรรดาเด็กที่กระทำผิดและติดตามมารดาเคยมีประวัติต้องจำคุก ลักษณะการกระทำผิดของเด็กเหล่านี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับลักษณะความผิดของบิดามารดาซึ่งแสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดลักษณะทางวัฒนธรรมที่บกพร่องของครอบครัว² และจากการศึกษาของคณะอนุกรรมการวางแผนพัฒนาความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และสวัสดิการสังคมโดย พล.ต.ต. สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ และคณะ ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเกี่ยวกับปริมาณและสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำในปี 2522 พบว่า สาเหตุการกระทำความผิดโดยทั่วไป เกิดจากสาเหตุทางด้านอารมณ์ อันได้แก่ ความคับแค้นใจ ความก้าวร้าว ความอาฆาตพยาบาท สาเหตุทางด้านสังคม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว แหล่งล่อลึง ยาเสพติด ครอบครัวแตกแยก ขาดความรักความอบอุ่น มาแต่กำเนิด และที่รองลงมาคือ สาเหตุจากพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ ความยากจนไม่มีงานทำ ฉะนั้นจึงเป็นเครื่องช่วยยืนยันให้เห็นชัดขึ้นว่า ผู้กระทำความผิดหรือประกอบอาชญากรรมทั้งหลายไม่จำเป็นจะต้องมาจากผู้ที่ยากจนหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำเท่านั้น แต่เกิดจากบุคคลทุกระดับชั้น³

ปัจจัยทางด้านความยากจนที่มีส่วนสัมพันธ์กับอาชญากรรม

จากการศึกษาพบว่า อาชญากรรมนั้นไม่จำเป็นจะต้องมาจากครอบครัวยากจนเสมอไป คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็ยังคงประกอบอาชญากรรม และมีครอบครัวที่มีความเป็นอยู่อย่างลำบากอาศัยอยู่ในพื้นที่เสื่อมโทรม หรือในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี แต่ก็ยังคงประกอบอาชีพอยู่อย่างเป็นปกติ การพิจารณาปัจจัยของอาชญากรรมจึงไม่ควรนำปัจจัยของความยากจนมาเป็นเครื่องตัดสินโดยตรง

¹ Johh Barron Mays, Crime and Social Structure (London: Faber Faber, 1963) p.123.

² อรรถ สวรรธมบุปผา, "ผลของโทษจำคุกที่มีต่อบุตรผู้ต้องขังในกรุงเทพมหานคร." วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 11 (ฉบับที่ 2 เมษายน 2517) หน้า 34.

³ พล.ต.ต. สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์และคณะ, การศึกษาเรื่องสาเหตุและปริมาณของการกระทำความผิดซ้ำ วินิจฉัยเสนอต่อสภาพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525

แม้ว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวจะมีเหตุผลมากก็ตาม แต่สำหรับในประเทศไทยพบว่า ผู้กระทำผิดหรืออาชญากรส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษต่ำ มีรายได้น้อย ไม่มีอาชีพที่แน่นอน¹ นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านความยากจนยังมีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและการกระทำผิดของเด็กด้วย กล่าวคือ ในบรรดาครอบครัวที่ยากจนทั้งบิดาและมารดาต้องรับภาระสำหรับหาเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งไม่มีเวลาที่จะอบรมบุตรหลานอย่างใกล้ชิด ซึ่งนับว่าเป็นผลเสียต่อพฤติกรรมของเด็กและอาจผลักดันให้เด็กกระทำความผิดได้

ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีส่วนสัมพันธ์กับอาชญากรรม

ในที่นี้จะพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ อันมีความสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจมีส่วนสร้างหรือทำให้เกิดความเสื่อมแก่วัฒนธรรมและเป็นผลกระทบกระเทือนถึงการประกอบอาชญากรรมในที่สุด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ การศึกษา คำสอน การพักผ่อนหย่อนใจ สื่อมวลชน วัฒนธรรม ที่ขัดแย้งกันและอิทธิพลอื่น ๆ

ดังนั้นในส่วนที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยทั้ง 6 ประการ (ยกเว้นปัจจัยทางด้านชุมชนซึ่งจะได้กล่าวต่อไป) ต่างก็มีความสำคัญในตัวเองแทบทั้งสิ้น ในส่วนต่อไปจะเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการเกิดอาชญากรรมตามทฤษฎีทางด้านนิเวศน์อาชญากรรมโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน

5. ทฤษฎีทางด้านนิเวศน์วิทยาอาชญากรรม

ทฤษฎีนิเวศน์วิทยาอาชญากรรมเกิดขึ้นจากแนวความคิดที่ว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นเพราะอิทธิพลของสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในย่านที่มีชุมชนหนาแน่น และมีอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรค่อนข้างสูง

¹ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย, รายงานกิจการของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาดไทย 2507), หน้า 15 และ 17.

การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่และอาชญากรรมได้เริ่มต้นครั้งแรกอย่างจริงจังในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 โดย Clifford Shaw and Henry Mckay ได้ทำการสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับการเติบโตของเมืองชิคาโกกับอัตราการกระทำผิดของเด็กในระหว่างปี ค.ศ. 1927 ถึง ค.ศ. 1933 สรุปได้ว่า การกระทำผิดของเด็กจะมีจำนวนสูงมากในท้องที่เป็นย่านสลัม และย่านธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในย่านที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่นได้แก่ ย่านที่มีการอพยพส่วนพื้นที่ที่เป็นกิจการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ซึ่งประกอบด้วยโรงงาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ ศูนย์การค้า ในบริเวณเหล่านี้จะมีการหมุนเวียนของประชากรอยู่ตลอดเวลา อัตราการเพิ่มหรือลดลงของประชากรต่อพื้นที่สูงไม่แตกต่างกันมากนัก และโดยเหตุนี้ อัตราการเกิดของอาชญากรรมในย่านนี้จึงคงที่ หรือถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงก็น้อยมาก ข้อเท็จจริง ๆ นี้อยู่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสภาพท้องถิ่นที่มีต่อประชากรและกลุ่มชนที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่¹

นอกจาก Shaw and Mckay แล้ว การศึกษาทางด้านนี้เคยมีผู้ศึกษาไว้บ้าง เช่น เดียวกัน และมีการศึกษากันอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา ซึ่งกล่าวได้ดังนี้คือ

1. Henry Mayhew ได้ใช้วิธีการศึกษาโดยการจุดลงบนแผนที่ตรงที่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นแต่ละครั้ง และพิจารณาว่า ในเมืองนั้นมีย่านใดบ้างที่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นหนาแน่นกว่าย่านอื่น ๆ หลังจากที่ได้กระทำเช่นนั้นอยู่เป็นเวลานานถึง 9 ปี ก็พบว่าอาชญากรรมนั้นเกิดขึ้นในย่านธุรกิจหรือย่านการค้า และในย่านที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าในย่านอื่น ๆ

2. Gabriel Tarde ได้เขียนเรื่องดังกล่าวไว้ใน Penal Philosophy ว่า คนในเมืองมีโอกาสที่จะเลียนแบบนั้นมีมาก เพราะคนในเมืองมีจำนวนมากและอยู่กันอย่างหนาแน่น แบบอย่างของความประพฤติมีมากมาย แตกต่างกันไปทั้งที่ดีและไม่ดี อาชญากรรมก็เป็นสิ่งหนึ่งที่มีมนุษย์บางส่วนประพฤติ จึงขยายตัวมากขึ้นและได้รับการฝึกฝนปรับปรุงให้มีเทคนิคหรือการกระทำที่สลับแหลมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองใหญ่ นอกจากนั้นอาชญากรรมบางอย่าง ซึ่งในขั้นแรกได้เริ่มขึ้นในเมืองใหญ่ ๆ ที่มีคนอยู่อย่างหนาแน่น โดยเฉพาะแต่ต่อมาก็ค่อยระบายออกไปสู่ชนบท

¹Clifford Shaw and Henry D. Mckay, Juvenile Delinquency and Urban Area (Chicago: University of Chicago Press, 1942) p.43-63.

3. Wolfgang และคณะได้ศึกษาในเมืองฟิลาเดลเฟีย ได้ชี้ให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนที่เหลือขอ จำนวนเพียง 6.3% กระทำผิดรวมกันแล้วมากกว่าครึ่งหนึ่งของการกระทำผิดทั้งหมดที่ปรากฏเป็นหลักฐานของทางราชการ

4. Lander ได้ศึกษาเรื่องนี้ในบัลติมอร์ แต่ไม่พบหลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางกายภาพของพื้นที่กับอัตราการกระทำผิด แต่ต่อมาได้มีผู้นำเอาวิธีนี้ไปทดลองในเมืองดีทรอยต์ และอินดีแอนาโพลิส พบว่า สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีส่วนถูกกำหนดโดยองค์ประกอบทางกายภาพของชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัญหาของเด็กกระทำผิด และมีความเห็นเพิ่มเติมต่อไปอีกว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเด่นชัดยิ่งขึ้นถ้าใช้สภาพความแออัดยัดเยียด และบ้านที่มีสภาพที่เลวจนไม่น่าอยู่อาศัยมาเป็นตัวชี้รวมทั้งสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับนิเวศวิทยาอาชญากรรมอย่างจริงจัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอุปสรรคทางด้านการศึกษาเมืองยังไม่เรียบร้อย ยังไม่มีการแบ่งย่านที่อยู่อาศัยย่านธุรกิจการค้า และย่านอุตสาหกรรมอย่างเด็ดขาด ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเกิดอาชญากรรมกับสภาพชุมชนในเขตต่าง ๆ เรื่องที่พอจะทำการศึกษาได้ในปัจจุบันก็คือ การศึกษาอาชญากรรมในสังคมเมือง เป็นส่วนรวมไม่มีการแบ่งเขต ซึ่งเมื่อมีการนำแนวความคิดของฮอว์และแมคเคย์มาใช้วิเคราะห์แล้ว เราอาจพบว่าสภาพสังคมเมืองของกรุงเทพมหานครน่าจะมีคล้ายกับ "เขตเปลี่ยนแปลง" ของ ฮอว์และแมคเคย์ กล่าวคือ ในกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งที่ประชากรจากต่างจังหวัดอพยพเข้ามาทำมาหากินเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางของธุรกิจการค้า การบันเทิง มีแหล่งมั่วสุม เช่น โรงแรม ลานบริการ อาบอบนวน ไนต์คลับ และโรงแรม่านรูด และสถานบริการหญิงอาชีพพิเศษ ซึ่งแฝงตัวอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น ห้องอาหาร ร้านเสริมสวย โรงน้ำชา อยู่เป็นจำนวนมาก สภาพของกรุงเทพมหานคร ดังที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ จึงมีส่วนผลักดันให้มีอัตราเกิดของอาชญากรรมค่อนข้างสูง¹

¹ อรัญ สุวรรณอุปมา, หลักอาชญาวิทยา, หน้า 129.

แม้ว่ายังไม่มีการวิจัยที่ชี้ชัดลงไปในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเกิดอาชญากรรมกับสภาพชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ก็ตาม แต่ก็มีคำกล่าวที่ว่า ท้องที่บางแห่งและชุมชนบางชุมชนมีชื่อเสียงเป็นแหล่งของอาชญากรรมในกรุงเทพมหานครเอง ในสมัยก่อนยังเป็นที่ยึดมั่นในเรื่องอั้งยี่ นักเลงอันตราย แดนโล่เถื่อน เช่น ย่านตลาดน้อย ท่าเตียน หัวลำโพง ถนนตก เป็นต้น ปัจจุบันในบางท้องที่มีอัตราคดียาเสพติดสูงอย่างเป็นที่น่าสังเกต เช่น บางรัก ห้วยขวาง คลองตันไทย และมีคดีลักทรัพย์สูงเพิ่มขึ้นในย่านชุมชนที่มีการเติบโตขึ้นมาใหม่ ซึ่งได้แก่ บริเวณหมู่บ้านศรีสุราษฎร์ ชุมชนแถบชานเมือง เป็นต้น¹

¹ เสรีน ปุณณะพิदानนท์, การกระทำผิดในสังคม (กรุงเทพมหานคร : The Business Press, 2523), หน้า 318